

קוֹנְטֵרס

כבוד האשה

יעורר ויחזק את הפעל איך לכבד וליקר את אשתו,
ובזה יהפך את ביתו לגן-עדן ממש, פי בגן הבית
תלוי באשה, וכפי שמכבד את אשתו, כמו-כן בונה
את ביתו להיות לגן-עדן, ויש לו שלום-בית נפלא;
אשרי לו!

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבנו
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו הגאון
הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה
רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי
חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובב"א

מוהרא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר רַבְּנוּ ז"ל
הִקְפִּיד מְאֹד עַל כְּבוֹד הָאִשָּׁה, וְאָמַר
בְּפִרוּשׁ (שיחות הַר"ן, סימן רסד), שְׁצַרִּיכִים לְכַבֵּד
וּלְיַקֵּר אֶת אִשְׁתּוֹ, וְאָמַר: הֲלֹא הַנָּשִׁים הֵן
סוּבְלוֹת צַעַר וְיִסּוּרִים גְּדוֹלִים מְאֹד מְאֹד,
מִלְדִּיָּהֶם, צַעַר הָעֵפוֹר וְהַלָּדָה וְהַגְּדוּל,
כְּאֲשֶׁר יְדוּעַ לְכָל עֵצָם מְכַאֲבִיהֶן וְצַעֲרָן
וְיִסּוּרִיהֶן בְּכַמָּה אָפְנִים הַקָּשִׁים וּכְבֵּדִים
מְאֹד מְאֹד, עַל־כֵּן רְאוּי לְרַחֵם עֲלֵיהֶן
וּלְיַקֵּרָן וּלְכַבֵּדָן. וְכֵן אָמְרוּ חַכְמֵינוּ
הַקְּדוּשִׁים (בְּבֵא מְצִיעָא נט.): אוֹקִירוּ לְנִשְׁיָכוֹ
כִּי הֵיכִי דְתַתְּעִתְרוּ.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תרעט)

קוֹנְטֵרַס

כְּבוֹד הָאִשָּׁה

.א.

בְּנֵי הַיְקָר! רְאֵה לְכַבֵּד וּלְיַקֵּר מְאֹד מְאֹד אֶת
אִשְׁתְּךָ, כִּי הָאִשָּׁה הִיא הַמַּתָּנָה שְׁנוֹתָן הַקְדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא לְאָדָם, וְאִם זֹכָה — אַזִּי הִיא עוֹזֶרֶת לוֹ
בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת; וְעַקֵּר הַזִּכָּיָה לְזָכוֹת לְזָה
שֶׁתַּעֲזֹר לָךְ הוּא עַל-יְדֵי שֶׁתְּכַבְּדָה וּתְיַקְרָה תָּמִיד, כִּי
סוּף כָּל סוּף הִיא עֵצָם מֵעֲצָמוֹתֶיךָ וּבִשְׂרָם מִבְּשָׂרְךָ.
וּמוֹבָא בַּזֵּהר הַקְדוֹשׁ (לָךְ-לָךְ פֹּה:) שֶׁלְמַעְלָה הָאִישׁ
וְהָאִשָּׁה הֵם נִשְׁמָה אַחַת, וּכְשִׁיּוֹרְדִים לְמַטָּה, אִז
נִתְפָצְלִים, וּכְשֶׁמִּתְחַתְּנִים אִז חוֹזְרִים וְנִתְאַחֲדִים
יַחַד; וְלָכֵן, בְּנֵי הַיְקָר, מֵאַחַר שֶׁזָכָה אוֹתָךְ הַקְדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא בְּאִשְׁתְּךָ, וְהִתְחַתְּנָתְם, עָלֶיךָ לְדַעַת, כִּי

זוהי בת הזוג שלך, וזוהי נשמתך, ואשר הייתם מאחדים באחדות אחת בעולמות העליונים, ולכן ראה לעשות עכשו כל מיני פעולות שבְּעוֹלָם לְכַבְּדָה וּלְיַקְרָה. ועל-ידי-זה תוסיף בה אורות רוחניות וצחצחות, ותשלים את עצמך, כי בזה שתכבד ותיקר את אשתך, אזי היא גם-כן תכבד ותיקר אותך, ותשרה ביניכם אהבה, אחוה ורעות, ועל-ידי-זה תצליחו בדרךכם כל ימי חייכם, וביתכם יהיה בית חם תמיד.

ב.

בני היקר! עליך לדעת, כי אשתך אין לה בחייה רק אותך, ותמיד היא מסתפקת ומחכה לך, ולכן אם תכבדה ותיקרה, ותדבר עמה תמיד בנחת ובאהבה, על-ידי-זה היא תהיה מקשרת אליך מאוד מאוד, ולא תחשב מאחרים כלל, חס ושלום, רק תהיה בטלה לגמרי אליך, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (סנהדרין כב.): אשה אינה כורתת ברית, אלא למי שעשאה כלי, ובזה שתמיד תדבר עמה בצורה יפה, ותדון אותה לכף זכות, ותאהב אותה מאוד, פי על ידה אתה עושה רצון הקדוש-ברוך-

לא

כבוד האשה

הוא, על-ידי-זה היא תעשה הפלי שלך, ותקבל אותך. העקר שתמיד תכבד אותה, ותהיה עמה באהבה, אחוה ורעות.

ג.

בני היקר! עליך לדעת, כי תכמינו הקדושים אמרו (יבמות סב:): האוהב את אשתו כגופו והמכבדה יותר מגופו... עליו הכתוב אומר: "וידעת פי שלום אהלך" (איוב ה, כד), הינו טבע האדם שאוהב את עצמו, ותמיד ימצא בעצמו רק את הטוב, ואפלו שיעשה איזה משגה בחייו, או יעשה איזה הזק, או יהיה לו איזה כשלון, תמיד ישתדל למצא בעצמו זכות; ועל-כן ראה, בני היקר, לאהב את אשתך כגופך, וגם אותה תדון תמיד לכף זכות, ותסתכל רק על הצד הטוב שבה, ואף שחם ושלום, עשתה איזה משגה או איזה כשלון או שהתבטאה נגדך בצורה לא יפה, ראה עם כל זאת לאהב אותה, ולדון אותה לכף זכות, בדיוק כמו שאתה אוהב את גופך, וכן טבע האדם, שרוצה שיכבדו אותו, וכל מי שמכבד אותו ומחזק אותו, אז הוא אוהב את זה האיש המכבדו ומחזקו,

כמו־כן עליך לדעת, כי את האשה צריכים לכבד וליקר ולחזק הרבה יותר מגופך, כי טבע האשה להמשך תמיד אל המרירות והדפאון, ובפרטיות פשיש ילדים, והם מכניסים מתח חזק בבית, אז על-פירב האשה נופלת בדעתה, ונכנסים בה מרירות ודפאון, ועל-כן בשעה שבעלה מכבדה ומחזקה ומגביהה, על-ידי-זה מוציא אותה מהקטנות ומעלה אותה ומגביה את רוחה; ולכן ראה, בני, לכבד וליקר ולחזק את אשתך יותר מגופך, ותמיד תסתכל על הצד הטוב שבה, ואז תצליח בביתך מאד.

ד.

בני היקר! עליך לדעת, כי הרבה עובר על אשתך בכל יום ויום, כי טבע האשה שנמשכת תמיד אל מרירות וכו', על-כן מטל עליך חוב לחזק ולשמח אותה מאד, כמאמרם, זכרונם לברכה (ראש השנה ו:): אשה — בעלה משמחה, כי הבעל יכול לשמח את אשתו, וכשהאשה שמחה, אז כל הבית שמח, כי אינו דומה מי שבא אל בית חם, ומראים לו פנים שוחקות ומכבדים אותו, למי

שְׁנַכְנַס לְבַיִת קָר, וּבְפָנִים עֲצוּבוֹת, וְלֹא מְקַבְּלִים
 אוֹתוֹ בְּסִבְר פָּנִים יְפוֹת, וְעַל-כֵּן אִם אַתָּה רוֹצֵה
 שְׂיִהְיֶה לְךָ בַּיִת חָם, וְשִׂאשְׁתָּךְ תִּקְבְּלֶךָ בְּסִבְר פָּנִים
 יְפוֹת, רֵאֵה לְשִׂמְחָה בְּכָל מִיּוֹי אַפָּנִים שֶׁבְּעוֹלָם,
 וְתִרְגֵּל אֶת עֲצֻמְךָ לְדוֹן אוֹתָהּ תָּמִיד לְכַף זְכוּת, וְאַף
 שְׁנַדְמָה לְךָ כְּאִלוֹ עֲשֵׂתָה אֵיזָה מְשֻׁגָה, וּכְאִלוֹ דְּבָרָה
 נִגְדָּךְ, רֵאֵה לְדוֹן אוֹתָהּ לְכַף זְכוּת, וְתִשְׂמַחָה בְּכָל
 מִיּוֹי שְׂמֵחוֹת, אֲזוֹ תִרְאֶה אִיךָ שֶׁתִּתְהַפֵּךְ לְגַמְרֵי אֵלֶיךָ,
 כִּי כָּל מֵה שֶׁהָאִשָּׁה רוֹצֵה הוּא רַק שֶׁבְּעֵלָה יִשְׂמַחָה
 יַחְזִיקָה וְיֵאֱהָבָה, וְאִם הִבְעֵל עוֹשֶׂה זֹאת, אֲזִי גָרִים
 בְּיַחַד בְּאֱהָבָה, אַחְוָה וְרַעוּת, כְּמוֹ שֶׁהִזְהִירוּנוּ
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סוֹטָה יז.): אִישׁ וְאִשָּׁה זָכוּ —
 שְׂכִינָה בֵּינֵיהֶם, וְהִשְׂכִּינָה שׁוֹרָה רַק בְּמְקוֹם שְׂמֵחָה
 וּבְמְקוֹם אֱהָבָה; וְלִכֵּן רֵאֵה, בְּנֵי הַיֶּקֶר, לְשַׂמַּח תָּמִיד
 אֶת אִשְׁתְּךָ וְלֵאֱהֹב אוֹתָהּ מְאֹד, כִּי הִיא הָאִשָּׁה
 שֶׁהִקְנֵנוּ לְךָ מִן הַשָּׁמַיִם, וְהִיא חֻלְקֶךָ, וּבְזָה
 שֶׁתִּשְׂמַחָה וְתֵאֱהָב אוֹתָהּ, תִּזְכֶּה שֶׁהִשְׂכִּינָה תִּהְיֶה
 בְּבֵיתְכֶם, וּכְשֶׁהִשְׂכִּינָה בְּבֵית, אֲזוֹ הַבְּרָכָה מְצוּיָה
 בְּבֵית; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמְשַׁכֵּל בְּדַבָּר זֶה.

ה.

בְּנֵי הַיֶּקֶר ! אָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (בְּבֹא מְצִיעָא נט): לְעוֹלָם יֵהָא אָדָם זְהִיר בְּאוֹנָאֵת אִשְׁתּוֹ, שְׁמִתּוּךְ שְׂדִמְעָתָה מְצוּיָה אוֹנָאֵתָה קְרוּבָה, הֵינוּ שְׂאָסוּר לְצַעַר אֶת אִשְׁתּוֹ בְּשׁוּם פְּנִים וְאַפֵּן, כִּי הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְאֹד מְאֹד מְקַפֵּיד עַל זֶה, וְתַכְף-וּמְיָד אִם תִּצְעַר אֶת אִשְׁתְּךָ, עַד כְּדֵי כַּף שְׁתַּתְּחִיל לְבְכוּת, עֲלִיךָ לְדַעַת, כִּי תִקְבַּל עֲנֵשׁ גָּדוֹל מִן הַשָּׁמַיִם מִמָּקוֹם כָּזֶה שְׁלֹא חֲשַׁבְתָּ, כִּי הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְאֹד מְאֹד מְקַפֵּיד עַל אוֹנָאֵת אִשְׁתּוֹ, כְּשֶׁאָדָם מְאֵנָה אֶת אִשְׁתּוֹ בְּדַבְרִים, וְדוֹקֵר אוֹתָהּ בְּדַבּוּרָיו, אוֹ מִתְלוֹצֵץ מִמֶּנָּה, אוֹ מְבַזֶּה אוֹתָהּ, וּמְכַל שֵׁכֵן אִם מְקַלֵּל וְרַב עֲמָה, שְׂאֵז הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לֹא יִסְלַח לוֹ; וְלִכֵּן רְאֵה, בְּנֵי הַיֶּקֶר, לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְתַתְּחִיל לְכַבֵּד וּלְיַקֵּר אֶת אִשְׁתְּךָ, וְתִשְׁמַר עֲלֶיהָ מְאֹד מְאֹד, וְאַף שְׂאֵנִי יוֹדֵעַ שְׂיֵשׁ לָךְ הֶרְבֵּה חִלּוּשׁוֹת הַדַּעַת מִמֶּנָּה, וְקִשְׁיוֹת וּסְפִקוֹת וּבְלִבּוּלִים מִמֶּנָּה, כֹּל זֶה בָּא מִפְּנֵי שְׂאֵינְךָ זְהִיר בְּאוֹנָאֵתָה, כִּי עֲלִיךָ לְדַעַת, כִּי טַבַּע הָאִשָּׁה, שֶׁהִיא מְאֹד רְגִישָׁה לְכָל דְּבַר יוֹתֵר מִן הַגָּבֵר, וְעַל-כֵּן אִם מְצַעְרִים אוֹתָהּ בְּאִיזוֹ מְלָה אוֹ בְּאִיזָה דְבוּר שְׂאֵינוּ כְּרְאוּי, וְאַף שְׁלֹא חֲשַׁבְתָּ

לְצַעֲרָהּ, עִם כָּל זֹאת הִיא מְאֹד נִפְגַּעַת מִכָּל דְּבוּר שְׂאִינוּ כָּרְאוּי, וְלִכֵּן הַחֹב מְטֹל עָלֶיךָ, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, לְהִזְהַר מְאֹד בְּהוֹנָאת אִשְׁתְּךָ, כִּי אֵין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא מוֹחֵל עַל דְּבַר זֶה, וְאִם תְּדַבֵּר עִמָּה תָּמִיד בְּצוּרָה יָפָה, וּתְכַבְּדָהּ וּתְחַזְּקָה וּתְאַמְצָהּ, אֲזִי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִשְׁפִיעַ עָלֶיךָ כָּל מִינֵי הַשְּׁפָעוֹת טוֹבוֹת; כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (שָׁם): לְעוֹלָם יִהְיֶה אָדָם זֹהִיר בְּכַבּוּד אִשְׁתּוֹ, שְׂאִין בְּרָכָה מְצוּיָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל אָדָם, אֶלָּא בְּשִׁבִיל אִשְׁתּוֹ, וּתְיַקְרוּ וּתְכַבְּדוּ לְנִשְׁוֹתֵיכֶם בְּאִפְּן שֶׁתִּתְעַשְּׂרוּ, עֵינֵי שָׁם; הֵינּוּ בְּזֵה שֶׁהָאָדָם זֹהִיר מְאֹד, וְאִינוּ דוֹקֵר אֶת אִשְׁתּוֹ בְּאִמְרֵי פִיו, וְאִינוּ מְצַעֲרָהּ, רַק זֹהִיר מְאֹד מְאֹד בְּכַבּוּדָהּ, וְדָן אוֹתָהּ תָּמִיד לְכַף זְכוּת, עַל-יְדֵי-זֶה הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְבִיא בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ. וְלִכֵּן בְּנֵי, אִם אַתָּה רוֹצֵה שֶׁתְּהִיָּה לְךָ הַשְּׁפָעָה בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת, וְשֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יֵאָהֵב אוֹתְךָ, רְאֵה לְכַבֵּד וּלְיַקֵּר אֶת אִשְׁתְּךָ מְאֹד.

.1

בְּנֵי הַיֶּקֶר! עָלֶיךָ לְדַעַת, כִּי כָּל מֵה שֶׁעוֹבֵר עַל הָאִשָּׁה, חֵס וְשָׁלוֹם, שֶׁבָּר עֲצָבִים וּמִתְחִים וְכוּ', הַכֹּל

בא מהבעל, אם הבעל מאים תמיד על אשתו, ומכביד עליה מאד, על-ידי-זה היא נשברת לגמרי, עד שתבוא לשבר עצבים, רחמנא לצלן, אשר אחר-כך קשה מאד לרפא את זה, על-כן החכם — עיניו בראשו, ויראה לשמר מאד על בריאות אשתו, ויראה לכבד וליקר אותה ולהגביה את רוחה תמיד, ולהבטיח לה הכל, העקר שתהיה בדעת רחבה, ולעולם אל תקפיד עליה בשום פנים ואפן, רק תמיד תדבר בשבחה, ואז תזכה לאשה משכלת, והיא תתהפף לגמרי אליך, כי טבע האשה בשעה שבעלה משמחה ומגביה את רוחה, ודן אותה תמיד לכף זכות, ואינו מסתכל על הרע שבה, שאז היא מתהפכת לגמרי להיות כרצון בעלה, ואף שטבעה הוא טבע אחר לגמרי מבעלה, עם כל זאת אם בעלה מחזקה ומאמצה ומגביה את רוחה תמיד, על-ידי-זה אפלו היא האשה הכי קשוחה, תתהפף לעשות רצון בעלה; ולכן, אהובי, בני היקר, ראה לחזק ולאמץ את אשתך תמיד, ותכבדה, ועל-ידי-זה היא תהיה בריאה ברוחניות ובגשמיות, ולעולם לא תבוא, חס ושלום, אל שבר עצבים, וכן לא תפגס במתחים, כי הכל תלוי בבעל, כי יש אנשים שמכניסים אימה יתרה בבית,

כבוד האשה

לז

והאשה פוחדת אז מבעלה מאד מאד, וזה משברה לגמרי, עד שחס ושלום, בא עליה מה שבא, על-כן ראה להזהר מאד לא להכניס אימה יתרה בביתה, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (גטין ו:): לעולם אל יטיל אדם אימה יתרה בתוך ביתו וכו', ואמרו (שם): כל המטיל אימה יתרה בתוך ביתו, לבסוף הוא בא לידי שלש עברות: גלוי עריות, שפיכות דמים וחלול שבת וכו', עין שם; כי בזה שהיא מכניס אימה ופחד על אשתו, לבסוף היא תכשילו בכל דבר אסור מרב פחד שיש לה ממנו; על-כן ראה רק לחזק ולאמץ את אשתך, ותכבדה ותיקרה מאד, ותדון אותה תמיד לכף זכות, ואפלו שטעתה בהרבה דברים, אפה ראה למצא בה רק את הטוב, ואז תצליח את דרכך תמיד, וביתך יהיה בית קדוש.

.ז

בני היקר! עליך לדעת, כי חכמינו הקדושים אמרו (ברכות נא:): אין פרי בטנה של אשה מתברך, אלא מפרי בטנו של איש, ועל-כן ראה לכבד וליקר את אשתך, ואל תמנע הטוב ממנה, ותמיד

תרגיל את עצמך לדון אותה לכף זכות, כי הרבה
 היא סובלת, ואף שנדמה לה שאתה סובל יותר
 ממנה, עם כל זאת עליך לדעת, כי אתה הגבר,
 ואתה צריך להיות יותר חכם ולהשפיע מטובך על
 אשתך, כי טבע הנשים שמתבישות לבקש את
 בעליהן, ועל-כן ראה אתה לפייס את אשתך
 ותכבדה ותיקררה מאד, ואז היא תתברך מפרי
 בטנך, כי בבית ששורה בו אהבה, אהבה, רעות
 ובהנה, על-ידי-זה זוכים שנולדים שם בנים חיים
 וקיימים, ילדים בריאים בדתם וברוחם, כי הכל
 תלוי כפי הכבוד והאהבה שהבעל מכבד ומיקר את
 אשתו, כי אז הילדים שנולדים מזווג כזה, מאד
 מצלחים. ותזכר את זה תמיד, אשר אין פרי בטנה
 של אשה מתברך אלא מפרי בטנו של האיש, וכפי
 שהאיש מתנהג עם אשתו, כך הברכה מצויה, אם
 הם תמיד באהבה ואוהבים אחד את השני
 ומכבדים זה את זה, אז נולדים אצלם ילדים
 חמודים, ובריאים מאד; ולכן אהובי, ידידי היקר!
 תהיה מאד נזהר בכל זה, ואז תראה ברכה והצלחה
 במעשה ידיך.

ח.

בני היקר! ראה להרגיל את עצמך לדון תמיד את אשתך לכף זכות, ואף שהיא עושה לך רעות, ומקללת אותך, תקבל הכל באהבה, כי בפרוש גלו לנו חכמינו הקדושים (ערובין מא:): מי שיש לו אשה רעה, אינו רואה פני גיהנום, ובזה שאפה סובל ממנה, בזה תבטל את הגיהנום מך, ולא יהיו לך שום ענשים קשים ומרים. ואפה צריך לזכר את מעשיך, כי אם היית חוזר בתשובה, והיית מדבק את עצמך בו יתברך, והיית לומד את התורה הקדושה בכל יום, על-ידי-זה הייתה אשתך מתהפכת לגמרי לדעתך, והייתה עושה רצונך, כי זכה — עוזרתו, אם האדם זוכה, וחוזר אליו יתברך, על-ידי-זה האשה עוזרת לו, אבל אם חס ושלום, אינו זוכה ומתרחק ממנו יתברך ומהתורה הקדושה, אזי אשתו כנגדו, ועושה לו את המות, ומר לו מאד מאד; על-כן ראה, אהובי, בני היקר, לחזור בתשובה עכשו אליו יתברך, ותתחרט על כל מעשיך שעשית עד עכשו, ובפרטיות בזה שקלקלת בכריתך, ותתודה אליו יתברך, ותאמר לו שאפה שב בתשובה, ותרבה את הדבור לדבר עמו יתברך,

כְּאִשֶּׁר יִדְבֵר אִישׁ עִם רֵעֵהוּ, וְתִתְחִיל לְהִתְמַיֵּד
 בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְאִז אֲשַׁתְּךָ תִּחְזֹר אֵלֶיךָ, וְתִכְבְּדְךָ
 וְתִיַקְרְךָ, וְתַעְזֹר לְךָ לְהַשְׁלִים אֶת עֲצֻמְךָ, כִּי הַכֹּל
 תְּלוּי בְּךָ, כִּפִּי שְׂאֵתָה מִתְנַהֵג עִמּוֹ יִתְבָּרְךָ, כֵּן
 תִּתְהַפֵּף אֲשַׁתְּךָ אֵלֶיךָ; לָכֵן, בְּנֵי הַיָּקָר, רְאֵה לְחִזּוֹר
 אֵלָיו יִתְבָּרְךָ, וְאִז תִּרְאֶה אִיךָ שְׂאֲשַׁתְּךָ תָּמִיד תִּתְהַפֵּף
 אֵלֶיךָ, כִּי זֶה תְּלוּי בְּזֶה — כִּפִּי שְׂאֵתָה תִּמְשִׁיךְ
 עֲצֻמְךָ תָּמִיד רַק אֵלָיו יִתְבָּרְךָ, וְלֹא תִרְצֶה רְצוֹן אַחֵר
 מִבְּלַעֲדֵי רְצוֹנוֹ יִתְבָּרְךָ, כְּמוֹ-כֵן תִּתְהַפֵּף אֲשַׁתְּךָ אֵלֶיךָ
 וְלֹא תִרְצֶה אֶת אַחֵר רַק אוֹתְךָ.

ט.

בְּנֵי הַיָּקָר! רְאֵה לְעֹזֵר לְאֲשַׁתְּךָ תָּמִיד, כִּי בְּדֶרֶךְ
 כָּלֵל אִשָּׁה מִסִּתְּפֹלֶת עַל כָּל דְּבַר שֶׁהִיא צְרִיכָה
 לַעֲשׂוֹת כְּאִלּוּ הִרְגִּדוּל לְפָנֶיהָ, וְלִהְיוֹף הַגָּבֵר רְגִיל
 אֶפְלוֹ לְטַפֵּס עַל הַר גְּבוּהָ, עַל-כֵּן בְּשַׁעַה שְׂאֵתָה בָּא
 לְבֵיתְךָ, וְאֵתָה רוֹאֶה שֶׁהַבֵּית הַפּוֹף וְכוּ', וְאִינוּ מְסֻדָּר
 וְכוּ', רְאֵה לְדוֹן אֶת אֲשַׁתְּךָ לְכַף זְכוּת, וְאַל תִּצְעַק
 עָלֶיהָ, אֲלֹא תִכְף-וּמִיֵּד רְאֵה אֵתָה לְזָרוֹ אֶת עֲצֻמְךָ
 לְסֻדָּר אֶת הַבֵּית, וּמָה שִׁיַּקַּח לְאֲשַׁתְּךָ כְּמָה שְׁעוֹת,
 יַקַּח לְךָ זְמַן קָצֵר; עַל-כֵּן, בְּנֵי יַקִּירֵי, רְאֵה לְעֹזֵר

לְאִשְׁתְּךָ בְּכֹל מַה שְּׁתוּכֹל, וּבְזֶה יִשְׁרֶה הַשְּׁלוֹם
 בֵּינֵיכֶם, וְאַף שֶׁנִּדְמָה לְךָ שְׂאִינוֹ לְפִי כְבוֹדְךָ עִם כָּל
 זֹאת כְּכֹר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבַּת קטז:)
 לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ אָמְרָה תוֹרָה שְׁמִי
 שֶׁנִּכְתָּב בְּקִדְשָׁה — יִמְחַק; עַל אַחַת בְּמָה וּכְמָה
 תּוֹתֵר עַל כְּבוֹדְךָ, וְתִרְאֶה שְׂיִמְחַק כְּבוֹדְךָ, וְהֶעֱקַר
 שְׂיִהְיֶה שְׁלוֹם בְּבֵית; וּבְאַמֶּת עַל-יְדֵי יִשׁוּב דַּעַת קָטָן
 תִּרְאֶה וְתִשְׁפִּיל שְׁלֵא יִפְחַת כְּבוֹדְךָ בְּזֶה שֶׁתַּעֲזֹר
 לְאִשְׁתְּךָ, וּבְזֶה שֶׁאַתָּה עוֹזֵר לְאִשְׁתְּךָ, אַתָּה עוֹזֵר
 לַעֲצֻמָּךָ, כִּי עַל-יְדֵי-זֶה תוֹרִיד מִמְּנָה אֶת כָּל
 הַמִּתְחִים וְהַעֲצָבִים, וְתִהְיֶה לְךָ אִשָּׁה בְּרִיאָה; לְכֵן
 רְאֵה, בְּנֵי הַיֶּקֶר, לַעֲזֹר לְאִשְׁתְּךָ בְּכֹל יְכָלְתְּךָ, וְתִגּוּרוּ
 בְּיַחַד בְּאַהֲבָה, אַחְוָה וְרַעוּת, וְאֵז הַשְּׂכִינָה תִשְׁרֶה
 בְּבֵיתְכֶם תָּמִיד.

י.

בְּנֵי הַיֶּקֶר! אֵין אַתָּה יְכוּל לְתַאֵר וּלְשַׁעַר אֶת
 גְּדֹל גִּנְחַת הָרוּחַ שֶׁתִּגְרַם לְהוֹרִיךָ וּלְהוֹרִי אִשְׁתְּךָ אִם
 תִּגּוּרוּ יַחַד בְּאַהֲבָה, אַחְוָה וְרַעוּת, כִּי אֵז הַשְּׂמִחָה
 הַיָּא לְכֹל הַמְשֻׁפְּחָה, כִּי לְהַפּוֹךְ כְּשֵׁישׁ מְרִיבוֹת בֵּינְךָ
 לְבֵין אִשְׁתְּךָ, אֵז הוֹרִיךָ הַיֶּקֶרִים וְהוֹרִי אִשְׁתְּךָ

הַיְקָרִים וְכָל הַמְשַׁפָּחָה מְצַטְעָרִים מְאֹד מְאֹד, עַד שֶׁמֶה־מְרִיבוֹת שְׁלָכֶם נַעֲשִׂית מְרִיבָה לְכָל הַמְשַׁפָּחָה הַמְתַּפְּשֶׁטת בֵּין הַמוֹן אֲנָשִׁים, כִּידוּעַ; וְלָכֵן רְאֵה, אֱהוּבִי, בְּנִי, לְהַשְׁלִים עִם אֲשֶׁתְּךָ וְלַחֲיוֹת עִמָּה בְּאַהֲבָה, אַחֲוָה וְרַעוּת, וּבְמָקוֹם הַשְּׁלוֹם — שֶׁם הַבְּרָכָה מְצוּיָה, וְלָכֵן הִרְגַּל אֶת עֲצָמְךָ לְהִיּוֹת מֵעַבִּיר עַל מִדּוֹתֶיךָ, וְתָמִיד תִּמְחַל לְאֲשֶׁתְּךָ, וְאַל תִּצָּא לְרִיב עִמָּה עַל כָּל דְּבַר קָטָן, כִּי יֵשׁ בְּנִי-אָדָם שֶׁטֹּבְעִים הָרַע הוּא, שֶׁעַל כָּל דְּבַר קָטָן שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשֶׂה, מְכַרְחִים לַעֲשׂוֹת בְּקִרְתָּ, וּמִזֶּה נִתְּהוּה מֵה שֶׁנִּתְּהוּה — רִיב וּמִחְלָקָת וְכוּ', וּמוֹשְׁכִים אֶת כָּל הַמְשַׁפָּחָה, וְאִז מֵר וּמְרֹר לְכֻלָּם, לֹא-כֵן כְּאֲשֶׁר יֵשׁ שְׁלוֹם, אִז שִׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה לְכָל הַמְשַׁפָּחָה; אֲשֶׁרִי הִבְעַל שִׁישׁ לוֹ דַּעַת וְשִׁכָּל, וְתָמִיד מִמְשִׁיךְ אֶת עֲצָמוֹ אֶל הַשְּׁלוֹם, שֶׁהוּא שָׂמוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא (שְׁבַת י.); אֲשֶׁרִי לוֹ בָּזָה וּבָבָא, כִּי אֵין לָךְ טוֹב וְאֵין לָךְ נַעַם וּמְתִיקוֹת יוֹתֵר גְּדוֹלִים מִשְׁלוֹם.

יא.

בְּנִי הַיְקָר! רְאֵה לְדוֹן תָּמִיד אֶת אֲשֶׁתְּךָ לְכַף זְכוּת, וְאַף שֶׁהִיא צוֹנַחַת וְצוֹעֶקֶת, עֲלִיךָ לְזָכֹר

מאמרם, זכרונם לברכה (ירושלמי, עבודה זרה, פ'ק ב', הלכה א'): אשה דרבה לצוח; ועל-כן עליך לדון אותה לכף זכות, כי אינה חושבת להרע לך אלא זו דרבה, ומה גם שהילדים מעצבנים אותה, ומכניסים בה מתח; על-כן ראה תמיד לעזור לה, ולהסתכל על הטוב שבה, ואל תצא לריב עמה, וכמו שאתה לא רוצה להרע לך, כן ראה לא להרע לאשתך, כי אמרו חכמינו הקדושים (ירושלמי, סנהדרין, פ'ק ג', הלכה ו'): אשה כבעלה ובעל כאשתו; על-כן עליך לדונה לכף זכות תמיד, כמו שאתה רוצה שיזונו אותך לכף זכות, וכשתדון אותה לכף זכות, יזונו אותך מלמעלה לכף זכות, כי כפי שהאדם מתנהג עם אשתו כאן בזה העולם, כן מתנהגים עמו מלמעלה, כי באתערוותא דלתתא אתער מלעילא, כי זה תלוי בזה, ועל-כן כשאדם מרחם על אשתו יהיה אף שיהיה ותמיד דן אותה לכף זכות, לא-כן אם חס ושלום, הוא איש כעסן ותמיד דן אותה לכף חוב, אז רחמנא לצלן, ממשיך על עצמו דינים קשים מלמעלה, ודנים אותו לכף חוב, וכבר אמרו חכמינו הקדושים במדרש (בראשית רבה יז, ט): כיון שנבראת האשה, נברא שטן עמה; כי זהו הסימן להאדם — בדיוק

איך שהוא מתנהג עם אשתו, כך מתנהגים עמו מן השמים, על-כן כשלא הולך לו בפרנסתו, אם אין לו הצלחה, צריך שידע שהכל מפני שאינו מכבד את אשתו, ומכל שכן כשהוא מצער אותה ומבזה אותה ומשפילה, שאז בודאי השטן מקטרג עליו, ולא תהיה לו הצלחה, ויכניעו אותו וישפילו אותו לגמרי; לכן ראה, בני היקר, להזהר מאד מאד בכבוד אשתך, ואז תראה איך שכל מצבך ישתנה לגמרי, ותהיה מצלח בכל הענינים, כי מי שמכבד ומיקר את אשתו, אז הוא איש מצלח כל ימי חייו, אשרי לו!

יב.

בני היקר! ראה למסר את עצמך לגמרי אליו יתברך, ותדע אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והוא יתברך מתיה ומנהוה את כל העולם כלו, וכשתדע ידיעות אלו אז יהיה מקורך ברוך, ואמרו חכמינו הקדושים (ילקוט משלי, רמז תתקל"ז): אשרי אדם שאשתו מעידתו, ותורתו מעידתו ופרנסתו מעידתו; כי בזה שהאדם דבוק בו יתברך, ומאמין בהשגחתו הפרטית, ואינו נשבר

משום דְּבַר שְׁבַעוּלָם, אָז מִתְנַהֵג בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ גְּדוּל
עִם אִשְׁתּוֹ, וְאוֹהֵב אוֹתָהּ מְאֹד וּמְכַבְּדָהּ, כִּי מֵאַחַר
שְׁעַל יָדָהּ הוּא זוֹכֵה לְהִנָּצֵל מֵעֲבֻרוֹת, וְעַל יָדָהּ הוּא
זוֹכֵה לְקַיֵּם אֶת מִצְוֹת בּוֹרְאוֹ, וְתוֹרָתוֹ מְעִידוֹ, כִּי מִי
שֶׁהוּא דְבוּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, אָז כָּל לְמוֹד תּוֹרָתוֹ בְּאִפְּן
וּבְעִנְיַן אַחַר לְגַמְרִי, כִּי הוּא מְשִׁיג אֹר נוֹרָא וְנִפְלָא
בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְכֵן פְּרַנְסָתוֹ מְעִידוֹ, כִּי
עַל-יְדֵי שֶׁהוּא תָּמִיד דְבוּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, עַל-יְדֵי-זֶה
נַעֲשֶׂה מְשָׂאוֹ וּמִתְנֹו בְּאַמוּנָה עִם הַבְּרִיּוֹת, וְאִינוּ
גוֹנֵב אוֹ גוֹזֵל אוֹ מְרַמֶּה, חֶס וְשָׁלוֹם, שׁוֹם בְּרִיָּה,
מֵאַחַר שְׂיֻדָּע, אֲשֶׁר אֵין שׁוֹם מְצִיאֹת בְּלַעֲדֵיו
יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְאִזּוֹ דִּיקָא כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ זֶה,
מְקוֹרוֹ בְּרוּךְ, וְהוּא תָּמִיד מְסַבֵּב בְּבִרְכָה — הֵן
בְּבֵית וְהֵן בַּחוּץ; אֲשֶׁרֵי לוֹ!

יג.

בְּנֵי הַיְקָר! אַף שֶׁהַזְהֵרְתִּיךְ לְכַבֵּד וּלְיַקֵּר אֶת
אִשְׁתְּךָ מְאֹד, כִּי זֶה רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ, עִם כָּל זֹאת עָלֶיךָ
לְשֹׁמֵר מְאֹד מְאֹד שֶׁהִיא לֹא תִטֶּה אֹתְךָ מִדֶּרֶךְ
הַתּוֹרָה, חֶס וְשָׁלוֹם, כִּי כָּבֵד אָמְרוּ חַכְמֵינוּ
הַקְּדוּשִׁים (שְׁבַת לג:): נְשִׁים דְּעַתָּן קָלָה עֲלֵיהֶן;

ועל-כן בנקל לה לבלבל אותך ולקרר את חמימות
 יהדותך ולהכשילך באינה מכשול, חס ושלום,
 שהוא כנגד התורה וכו', ולכן בדבר הנוגע אל
 התורה לא תציית אותה כלל, ותהיה חזק ואמיץ
 בדעתך, ולא תניח לה שתחליש את דעתך, ותקרר
 את לבבך; ואמרו חכמינו הקדושים (פרקי דרבי
 אליעזר, פרק מא): דרכן של אנשים, הולכין אחר
 דעתן של נשים וכו', עין שם; על-כן ראה, בני
 היקר, לחזק את עצמך ביראת שמים שלמה, ותירא
 ותפחד ממנו יתברך, ואל תטה מדרכי התורה
 הקדושה כי הוא זה בשביל אשתך, אף שאתה
 מצוה מפי התורה בעצמה לאהב את אשתך
 ולכבדה וליקרה, עם כל זאת אם בא חס ושלום,
 לידך נסיון להתרחק מהתורה ומהמצוות על-ידי
 אשתך, בשום פנים ואפן אל תשמע בקולה ותהיה
 עקשן גדול, ולא תתפעל ממנה כלל, כי גם היא
 מחיבת לציית את התורה הקדושה. ואם תהיה חזק
 ואמיץ בדבר זה — לא להתפעל מהבכיות שלה
 וכו', ומהצנחות שלה וכו', ומהפתויים וקלות
 הראש שלה וכו', רק תהיה חזק בדעתך לא לנטות
 מדרכי התורה, אז סוף כל סוף היא תתבטל אל
 דעתך, כמאמרם זכרונם לברכה (מדרש רבה, פרשת

וירא, פְּרָשָׁה נד): "בְּרָצוֹת ה' דַּרְכֵי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יִשְׁלִים אֹתוֹ" (מְשָׁלִי טז, ז) — זֶה אֲשֶׁתוֹ וְכוּ', עֵינַי שָׁם; כִּי אִף שְׂנֵדָמָה לָךְ עֲכָשׁוּ שֶׁהִיא נֶעֱשִׂית לָךְ כְּשׁוֹנָא וְאוֹיֵב, מִפְּנֵי שְׂאִין אֶתָּה רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת רָצוֹנָה, וְלִהְתְּקַרֵּר מִהַתּוֹרָה וּמִהַמְצׁוֹת, עִם כָּל זֹאת אִם תִּהְיֶה חֲזַק וְאַמִּיץ בְּדַעְתְּךָ, שְׂמָה שְׂנוֹגֵעַ לַהַתּוֹרָה וְהַמְצׁוֹת אֵין אֶתָּה מְצִיֵּית אוֹתָה כָּלֵל, לְבִסוּף הִיא תִתְּהַפֵּךְ לְדַעְתְּךָ, וְשִׁנִּיכֶם תְּדוּרוֹ יַחַד בְּאַהֲבָה, אַחְוָה וְרַעוּת, וְתִבְנוּ בֵּית נְאֻמָּן, אָבֵל אִם תִּשְׁמַע לָהּ, וְתִרְחַם עָלֶיהָ לְהִתְרַחֵק מִדַּרְכֵי הַתּוֹרָה וְהַמְצׁוֹת, וְשָׁלוֹם, אִז הַסּוּף יִהְיֶה מֵר מְאֹד מְאֹד, כִּי הִיא תִשְׁלֹט עָלֶיךָ; וְאָמְרוּ (בִּיצָה לב:): מִי שֶׁאֲשֶׁתוֹ מוֹשְׁלֵת עָלָיו, חֲיָיו אֵינָם חַיִּים, וְעַל-כֵּן עֲשֵׂה זֹאת, בְּנֵי יִקְרִי, וּבְכָל מָה שְׂנוֹגֵעַ לְקִיּוֹם הַתּוֹרָה וְהַמְצׁוֹת לֹא תִצִּיֵּית לְאֲשֶׁתְּךָ כָּלֵל, רַק תַּעֲמִד חֲזַק בְּדַעְתְּךָ, וְאִז תִּצְלִיחַ דַּרְכְּךָ כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ.

יד.

בְּנֵי הַיְקָר! רְאֵה לְבַקֵּשׁ בְּכָל יוֹם וְיוֹם מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ שְׂיִזְמַן לָךְ פְּרִנְסַתְךָ, וְלֹא תִצְטָרֵךְ לְהַגִּיעַ אֶל פְּרִנְסַת אֲשֶׁתְּךָ, כִּי כָּבֵר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים

(פסחים נ:): המצפה לשכר אשתו אינו רואה סימן ברכה לעולם; וכן בזה שהיא מביאה לך פרנסה, ואתה תלוי בידה, על-ידי-זה היא תשלט עליך, וחייה יהיו מרים ממות, כי כשהיא מביאה פרנסה, אזי אתה נעשה קל בעיניה, ומאבד את החן והכבוד אצלה, אבל בזה שאתה תביא פרנסה ואתה תפרנסה, על-ידי-זה ישתנה המצב בבית, והיא תסתכל עליך בעינים אחרות לגמרי, ותכבד אותך מאד, כי סוף כל סוף האשה תלויה בבעלה, והבעל תלוי בהקדוש-ברוך-הוא, על-כן ראה לבקש תמיד ממנו יתברך, שיזמן לך פרנסתך מידו המלאה, הפתוחה, הקדושה והרחבה, ושלא תצטרך לפרנסת אשתך, רק היא תשב בפנים בביתך, כמאמרם, זכרונם לברכה במדרש (בראשית רבה יח, א): ורכה של אשה להיות יושבת בתוך ביתה, ודרךו של איש להיות יוצא לשוק וכו', עין שם; ובזה שאתה תביא פרנסה והיא תשאר בבית, על-ידי-זה שניכם תצליחו, כי אתה תביא את הפרנסה, והיא תשמר על סדר הבית, ובזה תלויה כל הצלחת הבית היהודי.

טו.

בְּנֵי הַיָּקָר! רְאֵה שְׂתֵהֵיָה תְּמִיד פְּרֻנְסָה בְּבֵיתְךָ,
 וְתִתֵּן לְאִשְׁתְּךָ מְּכָל טוֹב כְּדֶרֶךְ הַמֶּלֶךְ שְׁנוֹתָן
 לְמַלְכָּה, וְתִכְבְּדָהּ וְתִיַקְרָהּ תְּמִיד, וְתִקְנֶה לָּהּ מִתְּנוּת,
 וְאֵל תְּקַמֵּץ בְּדָבָר זֶה, כִּי זֶה עָקָר גְּדוֹל בְּשָׁלוֹם בַּיִת
 וּבִפְתִיחַת הַלֵּב אֶחָד לְהַשְׁנִי, כִּי לְהַפּוֹךְ אִם תִּהְיֶה
 קִמְצָן חֵס וְשָׁלוֹם, וּמְכָל שְׂכָן שְׂכָן לֹא תִתֵּן לָּהּ פְּרֻנְסָה
 וְהַצְטָרְכוּתָהּ וְכוּ', עַד שְׂיַחֲסֶר לָּהּ לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבְגָד
 לְלַבֵּשׁ, אֲזִי יִתְחִילוּ הַצְעָקוֹת וְהַמְרִיבוֹת בַּבַּיִת
 כְּמֵאֲמָרָם ו'ל (תְּמוּדָה טו.): אִשָּׁה כִּיּוֹן שְׂאִין לָּהּ
 תְּבוֹאָה בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ — מִיָּד צוֹעֶקֶת, עֵינֵי שָׁם; וְלִכְן
 רְאֵה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לֹא לְקַמֵּץ לְאִשְׁתְּךָ, רַק
 תִּרְחִיב אֶת דַּעְתָּהּ, וְתְּמִיד תַּעֲזֹר לָּהּ, וּבְזֶה תַּעֲזֹר
 לְעִצְמָךְ, כִּי כְּשֶׁאִשְׁתְּךָ תִּהְיֶה שְׂמֵחָה, גַּם אַתָּה תִּהְיֶה
 שְׂמֵחַ; אֲשֶׁרִי מִי שְׂאִינוּ מְטַעֶה אֶת עֲצָמוֹ וּמְקִיִּים אֶת
 כָּל זֹאת, וְאֲזִי מְצַב הָרוּחַ בְּבֵיתוֹ יִשְׁתַּנֶּה לְגַמְרֵי
 לְטוֹבָה, כִּי הַכֹּל סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ עַל נִקְדָּה זוֹ — אִיךָ
 שְׂאֵתָה דוֹאֵג וְעוֹזֵר לָּהּ.

טז.

בְּנֵי הַיָּקָר! רְאֵה לֹא לְהַכְבִּיד עַל אִשְׁתְּךָ בְּשׁוֹם

פנים ואפן, ולעולם אל תדחק עליה לעשות דבר נגד רצונה, כגון: אם היא אינה רוצה ללכת אל קרוביך וכו', אל תדחק עליה, כי כבר אמרו חכמינו הקדושים (מדרש רות, פרשה ב), שאין קורת רוח האשה אלא בבית בעלה, עין שם; ועל-כן ראה להסכים עמה, ולא תדחק דיקא להוליכה אל מקום שהוא נגד רצונה, ומכל שכן במקום שמכאיבים לה ומצערים אותה, ואם תתנהג באפן הזה אז תראה איך שתכבד אותך מאד מאד, כי בזה שאינו מכביד עליה לעשות דבר נגד רצונה, על-ידי-זה יתבטל רצונה לרצונך, ואתה, בני, ראה לבטל רצונך לרצונו יתברך, שאז יבטל את רצונה לרצונך, כמאמר התנא (אבות ב): "בטל רצונך מפני רצונו כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך"; אשרי מי שמבטל את עצמו לגמרי אליו יתברך, ואינו רוצה שום רצון אחר מבלעדי רצונו יתברך, ואז חיו חיים נעימים, חיים ברוכים בזה ובבא לנצח נצחים.

תם ונשלם, שבת לאל בורא עולם!